

Program zasedání Vědecké rady Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 21. dubna 2022

(Zasedání bude probíhat prezenčně, v místnosti č. 104, Nám. Jana Palacha 2, Praha 1. Hlasování bude zajištěno pomocí aplikace <https://vr.is.cuni.cz/>)

I. Zahájení

- I.1 Organizační informace
- I.2 Prezence členů Vědecké rady FF UK
- I.3 Schválení programu zasedání Vědecké rady FF UK
- I.4 Schválení zápisu ze zasedání Vědecké rady FF UK dne 17. 3. 2022

II. Cena Jana Palacha

III. Habilitační řízení a řízení ke jmenování profesorem

Ke schválení:

III.1 Habilitační řízení pana PhDr. ThLic. Drahomíra Suchánka, Ph.D., Th.D. pro obor Světové dějiny a obecné dějiny

Základní informace v příloze č. 1, teze přednášky v příloze č. 2, podklady na intranetu VR FF UK.

III.2 Habilitační řízení pana PhDr. Dalibora Kučery, Ph.D. pro obor Psychologie

Základní informace v příloze č. 3, teze přednášky v příloze č. 4, podklady na intranetu VR FF UK.

III.3 Návrh na složení komise a návrh témat přednášky pro jmenovací řízení paní doc. PhDr. Marie Rakušanové, Ph.D. (Ústav pro dějiny umění FF UK) pro obor Dějiny umění:

III.3.1 Návrh komise

Předseda:

prof. PhDr. Petr Wittlich, CSc., emeritní profesor, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

Členové:

prof. PhDr. Pavel Zatloukal, Ostravská univerzita,

prof. PhDr. Jiří Kroupa, CSc., Masarykova univerzita

prof. Mgr. Michal Koleček, Ph.D., Fakulta umění a designu, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

prof. PhDr. Roman Prahel, CSc., Filozofická fakulta Univerzita Karlova.

III.3.2 Návrh přednášek (dle preference kolegia děkanky)

- A. Josef Váchal: Umění a magie písma
- B. Bohumil Kubišta – Emil Filla: Rivalitou proti provinčnosti
- C. Avantgarda jde na východ: Výstava futuristů, kubistů a expresionistů ve Lvově v roce 1913

Návrh přednášek v příloze č. 5, podklady na intranetu VR FF UK.

III.4 Návrh na složení komise a návrh témat přednášky pro habilitační řízení paní Mgr. Bc. Terezy Matějčkové, Ph.D. (Ústav filosofie a religionistiky FF UK) pro obor Filozofie:

Habilitační práce:

Kdo tu mluvil o vítězství? Osm cvičení ve filosofické rezignaci

III.4.1 Návrh komise:

Předseda:

prof. Miroslav Petříček, Dr., Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

Členové:

doc. Mgr. Tomáš Hejduk, Ph.D., Pardubická univerzita

prof. Karel Thein, Ph.D., Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

prof. Dr. phil. Jakub Mácha, Ph.D., Masarykova univerzita

doc. Martin Ritter, Ph.D., Filosofický ústav, ČAV

III.4.2 Návrh přednášek (dle preference uchazeče):

- A. „Einmal ist keinmal.“ Opakování a forma humanitních věd
- B. „Kritické myšlení“ v ohrožení, nebo ohrožením?
- C. Autobiografie: rození i pohřbívání moderního já

Návrh přednášek v příloze č. 6, podklady na intranetu VR FF UK.

III.5 Návrh na složení komise pro habilitační řízení paní Mgr. et Mgr. Radky Mudrochové, Ph.D. (Ústav románských studií FF UK) pro obor Románské jazyky:

Habilitační práce:

Les amalgames lexicaux en français contemporain. Analyses, contextes, emplois

Předseda:

prof. PhDr. Jan Radimský, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Členové:

prof. Bruno Courbon, Université Laval, Québec, Kanada,
doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta,
doc. PhDr. Alena Polická, Masarykova univerzita,
doc. PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

III.6 Návrh na složení komise pro habilitační řízení pana Mgr. Richarda Müllera, Ph.D. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.) pro obor Dějiny české literatury a teorie literatury:

Habilitační práce:

Za obrysy média. Literatura a medialita

Předseda:

Prof. PaedDr. Michal Bauer, Ph.D., Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Členové:

doc. PhDr. Jiří Homoláč, CSc. Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i.,

doc. Mgr. Libuše Heczková, Ph.D., Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a komparistiky,

prof. Mgr. Jan Malura, Ph.D., Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, Katedra české literatury a literární vědy a Centrum regionálních studií,

doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D., Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a komparistiky.

IV. Studijní záležitosti

IV.1 Návrh na doplnění členů do zkušební komise pro BZK a SZZK pro studijní program Psychologie (Bc. i NMgr. obor: Psychologie), studijní program Psychologie (Bc. i NMgr.):

PhDr. Alice Maulisová, Ph.D.

PhDr. Jiří Michalec, Ph.D.

Mgr. Ondřej Pešout, Ph.D.

IV.2 Návrh na doplnění člena do zkušební komise pro SZZK pro studijní program Blízkovýchodní studia (NMgr.):

Mgr. Jan Daniel, Ph.D.

IV.3 Návrh na doplnění člena do zkušební komise pro BZK a SZZK pro studijní program Sociální politika a sociální práce (Bc. i NMgr. obor: Sociální práce), studijní program Sociální práce (Bc. i NMgr.):

Mgr. Zuzana Truhlářová, Ph.D.

IV.4 Návrh oborové rady na doplnění členů zkušební komise pro SDZK a obhajoby disertačních prací pro studijní program Germanoslavistika (všechny jazykové mutace):

prof. Annalisa Cosentino

doc. Mgr. Libuše Heczková, PhD

PhDr. Stanislav Tumis, Ph.D.

PhDr. Štěpán Zbytovský, Ph.D.

Mgr. Hana Kosáková, Ph.D.

doc. PhDr. Hanuš Nykl, Ph.D.

Mgr. Helena Březinová, Ph.D.

prof. Dr. phil. Josef Vojvodík M.A.

doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.

prof. Manfred Weiberg

Role předseda: všichni

Zdůvodnění:

Nehabilitovaní navržení: PhDr. Stanislav Tumis, Ph.D. je ředitelem spolupracujícího Ústavu východoevropských studií, PhDr. Štěpán Zbytovský, Ph.D. je zástupcem ředitele spolupracujícího Ústavu Germánských studií, Mgr. Hana Kosáková, Ph.D. je specialistkou na ruskou literaturu (v tomto segmentu je nejvíce uchazečů). Paní Mgr. Heleně Březinové, Ph.D. probíhá habilitační řízení, očekává se jmenování docentkou v řádu týdnů.

IV.5 Návrh oborové rady na změnu role ve zkušebních komisích pro SDZK a obhajoby disertačních prací pro studijní obor Anglický jazyk (všechny verze):

doc. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D.

Druh změny: možnost vykonávat funkci předsedy

Zdůvodnění:

Doc. Cvrček je vynikající odborník v korpusové a kvantitativní lingvistice, jejichž metodologie tvoří přirozený základ řady disertací v oboru Anglický jazyk.

IV.6 Návrh oborové rady na změnu ve zkušebních komisích pro SDZK a obhajoby disertačních prací pro studijní obor Obecná a srovnávací literatura (komparatistika):

doc. Mgr. Josef Hrdlička, Ph.D.

Druh změny: možnost vykonávat funkci předsedy

Zdůvodnění:

Doc. Hrdlička je dlouholetým vyučujícím na oboru komparatistika a již léta vede i doktorský seminář a má za sebou již úspěšně vystudovavší doktorandy. Tato zkušenost jej, věříme, opravňuje pro výkon funkce předsedy komise.

IV.7 Návrh na pověření členstvím v oborové radě studijního programu Anglofonní literatury a kultury/Anglophone Literatures and Cultures (7AN, 7ANE):

doc. PhDr. Mariana Machová, Ph.D.

Zdůvodnění:

Doplnění oborové rady po úmrtí profesora Davida Robbinse.

IV.8 Návrh na schválení nehabilitovaných školitelů doktorských studií

Dle Opatření rektora č. 13/2019.

Jmenný seznam školitelů a znění OR na intranetu VR FF UK.

V. Akreditace

Ke schválení:

V.1 Návrhy na změnu garanta (mimo akreditace)

Název SP	Typ SP	Standardní doba studia	Jazyk výuky	Návrh na odvolání garanta SP	Návrh na jmenování garanta SP
Translatologie	Ph.D.	4	cs	prof. PhDr. Jana Králová, CSc.	doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D.
Translation Studies	Ph.D.	4	en	prof. PhDr. Jana Králová, CSc.	doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D.
Název SO	Typ SO	Standardní doba studia	Jazyk výuky	Návrh na odvolání garanta SO	Návrh na jmenování garanta SO
Archivnictví a pomocné vědy historické	Bc.	3	cs	prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc.	doc. PhDr. Mlada Holá, Ph.D.

Archivnictví a pomocné vědy historické	NMgr.	2	cs	prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc.	doc. PhDr. Mlada Holá, Ph.D.
Archivnictví a pomocné vědy historické	Mgr.	5	cs	prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc.	doc. PhDr. Mlada Holá, Ph.D.

Podklady na intranetu VR FF UK.

VI. Program Cooperatio

K projednání:

VI.1 Plán rozvoje vědní oblasti Theology (THEO)

Fakulta koordinátora: ETF

Podklady na intranetu VR FF UK.

VII. Různé

Přílohy

Příloha č. 1

Cca v 10.20 hodin habilitační řízení pana **PhDr. ThLic. Drahomíra Suchánka, Ph.D., Th.D.** pro obor **Světové dějiny a obecné dějiny**.

Komise:

Předseda:

prof. PhDr. Petr Kubín, Ph.D., Th.D., Katolická teologická fakulta, Univerzita Karlova.

Členové:

prof. PhDr. Hana Pátková, Ph.D., Filozofická fakulta Univerzita Karlova,

prof. dr hab. Krzysztof Ozóg, Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie,

prof. dr hab. Jerzy Rajman, Instytut Historii i archiwistyki, Uniwersytet pedagogiczny w Krakowie

a doc. PhDr. Tomáš Velímský, CSc., Filozofická fakulta, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.

Oponenti:

Prof. PhDr. Marie Bláhová, DrSc., Katedra Pomocných věd historických a archivního studia, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova,

Prof. Martin Homza, Dr., Katedra slovenských dejín Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave,

Doc. Mgr. Jan Stejskal, M.A., Ph.D. Katedra historie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Habilitační práce:

In nomine Domini – papežské volby v období gregoriánské reformy

Téma přednášky:

Papa haereticus – problém papežské omylnosti

Příloha č. 2

Jméno a příjmení s tituly: **PhDr. ThLic. Drahomír Suchánek, Ph.D., Th.D.**

Název habilitační přednášky: **Papa haereticus – problém papežské omylnosti**

Text tezí:

Právní a teologický pohled na papeže je i v dnešní době nahlížen v kontextu jeho výjimečného postavení, jež se zformovalo v průběhu předchozích staletí. Již od 4. století se prosazovaly důležité teze zdůrazňující nadřazenost a jedinečnost římského biskupa v rámci křesťanské církve (synoda v Sardice v r. 342, Tomus Lva I. z r. 451, Hormisdova formule z r. 519 atd.). Úspěšné obhájení papežských nároků v důsledku prosazení církevních svobod v 11. a 12. století (tzv. boj o investituru) propůjčilo papežům unikátní pozici v rámci latinského křesťanstva, kterou zcela neztratili ani v krizových obdobích (konciliarismus, reformace, osvícenství). Mocenské oslabení papežství v 19. století se příznačně transformovalo do posílení jeho institucionální a vnitrocírkevní autority s pomyslným vrcholem v definování papežské neomylnosti na Prvním vatikánském koncilu (1870).

Tradice latinské církve se většinově shodovala na pohledu na římské papežství jakožto na instituci, která se těší Boží ochraně před zásadními chybami a omyly. Ježíšovo pověření pro apoštola Petra (a následně pro jeho nástupce), aby vedl církev a byli pomyslnou skálou, na níž je církev založena, principiálně vylučovalo především věroučné selhání. I proto se zpětně nahlíželo na zásahy proti papežům jako na projevy svévole a násilí (teze, že papeže nelze legálně soudit: „Prima sedes a nemine iudicatur.“). Navzdory této charakteristice nechyběly ani na latinském Západě hlasy zpochybňující papežskou jedinečnost a nadřazenost. Kritici poukazovali na příklady mravních selhání i věroučných omylů až herezí, např. při tzv. sporu o tři kapitoly (papež Vigilius v 6. století), u přijetí tzv. Henotikonu papežem Honoriem I. v 7. století či u otázky posledního soudu, jak ji nahlížel papež Jan XXII. (14. století).

V rámci kanonické právní vědy se uchovala základní distinkce v této oblasti, která rozlišovala mezi nedotknutelností papežského úřadu jakožto instituce a jeho držitelem jakožto chybující osobou. Až do doby papežského schizmatu na konci 14. století se však jednalo jen teorii, zejm. s ohledem na praktickou stránku věci (kdo by omyl deklaroval a měl pravomoc postihnout chybujícího papeže?). Velké koncily první poloviny 15. století poprvé přistoupily k odsouzení papežů na základě vyhlášení, že se dopustili hereze a řady dalších přečinů, současně ale nahlížely na celou záležitost mnohem principiálněji – nespokojily se s deklarováním hereze, ale přímo uzákonily nadřazenost koncilu nad papežem v otázce víry, mravů a reformy.

Tato zásada šla po odsouzení konciliarismu stranou a možnost prohlásit papeže za heretika (papa haereticus) byla zpochybňována. Naopak problémy reformačního období a ztráta vnějšího mocenského vlivu byly kompenzovány kladením důrazu na papežovu jedinečnou jurisdikci a autoritu uvnitř církve. Problematika možné papežské hereze se však nevytratila a spíše se rozvinula diskuze o vymezení papežské autority. Významní kanonisté se touto otázkou zabývali a hledali přijatelná řešení. Pro další vývoj byly klíčové názory dvou z nich – Roberta Bellarmina a Františka Suareze.

Oba patřili k nejvýznamnějším teologům katolické církve a velká část jejich teologické

nauky je dodnes respektována. Ani jeden z nich o možnosti „heretického papeže“ nepochyboval. Bellarmin dospěl k závěru, že pokud papež upadne do veřejné hereze, přestává být členem církve, a není tedy ani její hlavou. Věroučně chybný papež je tudíž sesazen přímo Bohem. Na druhé straně ale Bellarmin svoji úvahu připouštěl pouze jako teoretickou spekulaci – nikdy v dějinách církve podle něj papeže heretikem nebyl a Boží prozřetelnost tomu i do budoucna zabrání.

Obdobný pohled zastával také Suarez, které ale trval na tom, že heretický papež by musel být nejdříve jako heretik veřejně označen. Tedy – svou herezí se sice tento papež sám vyřadil z řad církve, ale tuto skutečnost musí ještě veřejně deklarovat shromáždění církve, tedy koncil. Nejednalo by se o výrok soudní (platí zásada zapovídající jeho souzení), ale deklarativní. Pokud by chtěl takový papež koncilu či vyhlášení své heretičnosti zabránit, bylo by možné se mu vzepřít, neboť již není právoplatným držitelem papežského úřadu.

Převratné změny, k nimž došlo v 19. století, učinily z celého konceptu pouhou teorii, která byla rychle zatlačena do pozadí ultramontanismem. Papež se stal úhelným kamenem společenského řádu a morálky a jeho autorita nemohla být zpochybněna. Proti tezi o heretickém papeži bylo vzneseno několik argumentů, které ji zpochybňovaly:

- Kristem daný příslib Boží ochrany před bludem (Lk 22,32)
- papeže nelze soudit, proto ho nelze odstranit z čela církve – nemůže tedy být ani heretikem
- heretický papež by pomýlil celou církev – to Bůh z principu věci nikdy nedopustí.

Všechny případné diskuze mělo jednou pro vždy ukončit přijetí dogmatu o papežské neomylnosti v roce 1870. Papežské postavení uvnitř církve se skutečně zásadním způsobem upevnilo, a to nejen v teologické, ale i organizační a právní rovině. Období po Druhém vatikánském koncilu, tedy od konce 60. let 20. století, však ukázalo, že se nemusí jednat o mrtvý právní a teologický koncept, což se projevilo v rámci tzv. sedisvakantismu a dalších konstruktů, které se snaží uchovat papežskou supremaci a současně odmítnout konkrétního úřadujícího papeže. Otázka případné papežské heretičnosti tak stále zůstává součástí širšího výzkumu papežství i v moderní době.

Příloha č. 3

Cca v 12:20 hodin habilitační řízení pana **PhDr. Dalibora Kučery, Ph.D.** pro obor **Psychologie**.

Komise:

Předseda:

prof. PhDr. Petr Weiss, Ph.D. DSc., FF UK Katedra psychologie; 1 LF UK Sexuologický ústav.

Členové:

doc. PaedDr. Eva Stranovská, Ph.D., FF UKF v Nitře, Katedra germanistiky,

prof. PhDr. Panajotis Cakirpaloglu, DrSc., FF UP Katedra psychologie; FHS UTB ve Zlíně Ústav pedagogických věd,

prof. PhDr. Jiří Šípek, CSc. Ph.D., FF UK, Katedra psychologie; DAMU Praha; ANIMA Praha

a prof. PhDr. Tomáš Urbánek, Ph.D., FF MU Psychologický ústav; Psychologický ústav AV ČR.

Oponenti:

doc. Mgr. Václav Cvrček, Ph.D., Filozofická fakulta, Univerzita Karlova,

prof. Mgr. Peter Halama, PhD., Filozofická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave,

prof. PhDr. Tomáš Urbánek, Ph.D., Filozofická fakulta, Masarykova univerzita; Psychologický ústav AV ČR, v.v.i.

Habilitační práce:

Osobnostní markery v textu: Aplikace kvantitativní psychologicko-lingvistické analýzy písemného projevu při popisu osobnosti

Téma přednášky:

Využití grafometrické metody v psychologickém výzkumu.

Příloha č. 4

Jméno a příjmení s tituly: **PhDr. Dalibor Kučera, Ph.D.**

Název habilitační přednášky: Využití grafometrické metody v psychologickém výzkumu

Text tezí:

Přednáška je věnovaná problematice využití metody grafometrické analýzy rukopisu v psychologickém výzkumu, a to zejména z pohledu sledování vztahů mezi parametry rukopisu a osobnostními charakteristikami pisatele, resp. jeho emočním prožíváním. Obsah přednášky má interdisciplinární charakter a pokrývá řadu oblastí; osobnostně-psychologický výzkum, psychodiagnostiku, metodologii, technologii měření, ale také problematiku psychologie písma a grafologie. V přednášce budou představeny výsledky autorského výzkumného projektu EH-IPCH (Emocionalita v rukopisu, interpersonální charakteristiky v rukopisu), který se uvedeným tématům podrobněji věnoval.

Klíčovým pojmem přednášky je metoda grafometrické analýzy. Tato metoda je založena na principu získávání informací o rukopisném materiálu pomocí záznamu opticko-metrických deskriptorů zápisu. Deskriptory obvykle zahrnují kvantitativní vyjádření měřitelných parametrů rukopisu na mnoha úrovních; v našem případě v kategoriích vzdálenosti a úhlových měř, a to na úrovni znaků, slov, sousloví, řádků i okrajů. Výstupem grafometrické analýzy jsou statistické hodnoty, které postihují širokou paletu rukopisných jevů, tzv. grafických parametrů (např. průměrnou šířku/sklon určité kategorie písmen, sklon řádků textu či velikost mezislovních mezer).

Využití grafometrické analýzy je obvykle spojeno s metodami oboru písmaoznavečství, ve společenských vědách pak s tzv. psychologií písma. Psychologie písma zahrnuje přístupy a metody práce s rukopisem, které lze charakterizovat východisky příbuznými psychologii a které umožňují aplikaci či interpretaci výsledků v rovině psychologického diskurzu. Jedná se např. o pragmatickou, lékařskou či vývojovou psychologii písma, ale také o nejstarší a zřejmě i nejvíce diskutovanou disciplínu z této skupiny, grafologii. Přestože je poměrně obtížné najít shodu napříč různými definicemi, lze grafologii obecně charakterizovat jako obor zkoumající písemný projev (rukopis), přičemž hlavním smyslem tohoto zkoumání je všestranné zhodnocení osobnosti pisatele, vytvoření tzv. osobnostního profilu. V užší definici, která se pokouší o konkrétnější vymezení grafologie, je pak chápána jako specifická psychodiagnostická metoda z repertoáru motoricky-expresivních (resp. grafických) projektivních metod. Samotný proces grafologické analýzy se obvykle definuje jako postup, při kterém grafolog při určování psychologického profilu pisatele využívá svůj subjektivní dojem (např. intuici a empatii), osvojené zkušenosti a předem stanovený souhrn více či méně rozsáhlých teoretických východisek, resp. psychologických výkladů konkrétních grafických parametrů a znaků.

Pokud by byly předpoklady grafologie správné, jistě by se dala analýza rukopisu označit za zcela unikátní a velmi efektivní psychologický nástroj, použitelný navíc v celé řadě dalších oborů. Tato vize však bohužel nekoresponduje s dosavadními výzkumnými výsledky a s pozicí grafologie v rámci vědeckých disciplín. Přes bohatou historii a mnohá očekávání se totiž grafologie (a psychologie písma obecně) stále řadí, a to už po mnoho desetiletí, k značně okrajovým diagnostickým směrům a pro řadu psychologů dodnes představuje zcela pseudovědecký obor.

Pokusem o vědecké uchopení východisek grafologie (resp. psychologie písma obecně) je projekt EH-IPCH (Emocionalita v rukopisu, interpersonální charakteristiky v rukopisu), který byl realizován v letech 2008–2013 jako součást disertační práce autora této přednášky. Projekt si stanovil dva základní cíle: (1) pomocí grafometrické analýzy identifikovat psychologické markery rukopisu, tj. parametry textu, které se vztahují k osobnostním charakteristikám pisatelů a k jejich emočnímu prožívání, (2) srovnat tyto markery s interpretačními východisky (instrukcemi), které jsou uváděné v grafologické literatuře.

Pro výzkum byla připravena rozsáhlá metodologická báze, která zahrnovala sběr rukopisů v různých nastaveních, administraci baterie psychologických dotazníků a dva samostatné soubory pisatelů (N = 42 studentů a N = 69 pisatelů ve středním věku). Pro grafometrickou analýzu byl využit opticko-metrický software Lucia Forensic s modulem Signature, pomocí kterého bylo měřeno 225 grafických proměnných. Metodologie projektu a dosažené výsledky jsou podrobně popsány v disertační práci autora, Emocionalita v rukopisu, interpersonální charakteristiky v rukopisu.

Klíčovým zjištěním výzkumu byla vysoká variabilita rukopisného projevu ve vztahu k psychologickým proměnným napříč různými skupinami pisatelů a napříč kontexty. U homogennějšího souboru studentů pak byly např. detekovány vztahy grafických parametrů (např. šířka písmen „a/o/m“, velikost levého okraje, mezery mezi jednotlivými písmeny a výška písmen) s kooperativitou, vytrvalostí, rázností a agresivitou, protektivními tendencemi, sebekontrolou či konformitou. Srovnání těchto výsledků s východisky uváděnými v grafologické literatuře pak přináší řadu rozporů, které do určité míry zpochybňují korektnost grafologických interpretací a opravňují ke kritickému pohledu na tuto disciplínu a její aktuální vědeckou relevanci.

V přednášce budou dosažené výsledky shrnuty a diskutovány v širší vědecko-psychologické perspektivě. Pozornost bude věnována odpovědím na otázky týkající se vztahu rukopisu k osobnostním charakteristikám a emočnímu prožitku, ale také komentářům vztahujícím se k aplikovatelnosti grafometrické analýzy v psychologickém výzkumu, jejím limitům a dalším možnostem.

Příloha č. 5

Návrh tří profesorských přednášek: **doc. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D.** (seřazeno dle preference uchazečky).

Název přednášky A: Bohumil Kubišta – Emil Filla: Rivalitou proti provinčnosti

Abstrakt: V průběhu prvního desetiletí 20. století došlo k zásadní proměně výtvarné umělecké scény v Praze. Prostředí, které bylo aktéry i pozorovateli vnímáno ještě na konci 19. století jako provinční a stagnující, se dynamizovalo a začaly v něm být překotně rozvíjeny raně avantgardní tvůrčí postupy. Přednáška předkládá hypotézu, že důvodem této nové otevřenosti uměleckým experimentům byl mimo jiné specifický charakter generace, která v dané době nastoupila na uměleckou scénu. V jejím rámci se rychle vyprofilovaly dvě vůdčí osobnosti: Bohumil Kubišta a Emil Filla. Jejich přátelská soutěživost, podobně jako pozdější rivalita, motivovaly k výtvarným inovacím a k zahraničním výbojům nejen je samotné, ale také celou řadu jejich uměleckých přátel a známých. V rámci přednášky bude zkoumána nosnost teorie pole sociologa umění Pierra Bourdieu pro analýzu těchto generačních (ale i mezigeneračních) přátelských a konfliktních vztahů v tehdejší umělecké Praze.

Název přednášky B: Avantgarda jde na východ: Výstava futuristů, kubistů a expresionistů ve Lvově v roce 1913

Abstrakt: Uměleckohistorické zkoumání raně avantgardních a avantgardních tvůrčích projevů se v současné době do velké míry soustředí na „decentralizaci avantgardy“ a „novou geografii modernismu“. Přednáška se bude věnovat tématu, které představuje vhodnou případovou studii pro takto orientovaný výzkum. V haličském Lvově se v roce 1913 konala výstava, v rámci které se představili středoevropští raně avantgardní umělci. Pozornost bude věnována události, která se odehrála daleko od uměleckých center, a která reprezentuje fascinující doklad migrace avantgardních forem. Jejich význam se v rámci lokálního přenosu proměňoval, transformovala se však také jejich funkce, neboť v místním kontextu posloužily partikulárním zájmům, z nichž některé byly spíše kulturně politické než umělecké. Na výstavě byl výrazně zastoupený český moderní malíř Bohumil Kubišta a na příkladu recepce jeho díla ve Lvovském kulturním prostředí lze promýšlet komplexní povahu raně avantgardních transferů.

Název přednášky C: Josef Váchal: Umění a magie písma

Abstrakt: Josef Váchal byl všestranným umělcem, který svou tvorbou zasáhl do mnoha různých tvůrčích oblastí. Jedním z jednotících prvků, procházejících celým jeho dílem je fascinace písmem. Jako tvůrce autorských knih vytvářel svá originální písma, nejprve jejich řezáním do dřevěných desek, poté odléváním jednotlivých kovových liter. Písmo ovšem nikdy nechápal jako transparentního nositele významu, naopak mu přiznával autonomní bytí, jehož tajemnost a kryptičnost se snažil využít ve svém díle: nejen v knihách, ale také v grafických listech, cyklech, kresbách, obrazech a četných rukopisech. Přednáška bude zkoumat splývání Váchalova chápání písma s pojetím znaku v magii. Magický znak nezprostředkovával význam nadpřirozeného prototypu, nýbrž se na něm podílel, byl jeho přímou součástí. Zároveň se přednáška bude věnovat Váchalovu subversivnímu přístupu k písmu; jeho hledání trhlin v obrazové reprezentaci a konstituování významu prostřednictvím jejího narušování.

Příloha č. 6

Návrh tří habilitačních přednášek: **Mgr. Bc. Tereza Matějčková, Ph.D.** (seřazeno dle preference uchazečky).

Název přednášky A: Autobiografie: rození i pohřbívání moderního já

Jean-Jacques Rousseau i Friedrich Nietzsche jsou autory významných autobiografií i pozoruhodných koncepcí lidského já. Nakolik chápou já jako entitu ustavující se ve výkonu, považují sepisování autobiografie za úkon stěžejní pro ustavení sebe sama. Pro oba je rovněž ústřední pojem difference, liší se však v tom, jak ji uplatňují. Podle Rousseaua se získáváme tím, že vytváříme kontrast vůči druhým. Ostatně to činí i svou autobiografií: odlišuje se od ostatních („Nejsem-li lepší, jsem jinaký.“), čímž se ustavuje ve své výjimečnosti. Potud bychom mohli soudit, že já je nutně svázané s druhými. Ale to by byl omyl. Zralost naopak tkví ve schopnosti uchopit společnost jako prostředek k nalezení autenticity. Člověk se stává sebou tím, že prochází bídnou společností, aniž by zbloudil ve společenském klamu. Samota, již člověk završuje tuto odyseu, není osamocněním, ale suverénním aktem. Zatímco se v Rousseauově pojetí odlišujeme od druhých, Nietzsche difference zniterňuje: lišit se nemáme jen od druhých, ale hlavně od nás samých. Neexistuje autentické nitro, do něhož bychom se mohli uchýlit; autentický je jen ten výkon, který tkví v odkládání toho, co možná kdysi bylo mým já, co se však časem obnosilo. Revidovatelnost, kterou Nietzsche obdivuje na vědě, vztahuje na člověka: i on žije, jen nakolik je schopen revizí. Nietzsche to ilustruje obrazem ze zvířecí říše: „svobodný duch“ je hadem neúnavně svlékajícím svou kůži. Autobiografie je žánr, na kterém je odkládání kůže bezprostředně patrné. <i>Ecce homo</i>, svou autobiografii, píše Nietzsche v době, kdy cítí, že završuje jednu fázi svého života. Na své já pohlíží pod drobnohledem, cizeluje je, vykresluje v nejčistější podobě, aby je tímto výkonem samým dovedl na pokraj existence a svrhl do propasti. Stát se někým, natož někým výjimečným, je nežitelné, a takto pojatá autobiografie je proto spíše než rodištěm já jeho nekrologem. Tento nekrolog však není definitivní, ale dionýský, a proto může vydat nový život. Vpravdě nežijeme tehdy, když jsme ve své kůži, ale když ji svlékáme.

Název přednášky B: „Einmal ist keinmal.“ Opakování a forma humanitních věd

Opakování je prý matkou moudrosti, ale ve skutečnosti se nikdo nechce opakovat. A nejenže se neradi opakujeme, jistá podoba této činnosti, plagiátorství, je přinejmenším reputačním problémem. Důraz na inovace a individualitu (proti tradici a obecnosti), který se dle sociologa Andrease Reckwitz prosadil v sedmdesátých letech minulého století, se pojí přinejmenším se dvěma obtížemi. Fakt, že hledíme na opakování podezřívavě, svědčí o kognitivním pomýlení: chápeme-li opakování šířeji jako typ chování, jímž se koordinujeme s druhými a jímž získáváme na osobní rovině stálost, je opakovat nitrem lidského života. Novost je potud parazitární na normě, tj. na opakujícím se očekávání. Druhý problém vyplývající z nedocení této kategorie se dotýká humanitních věd. Prosadil-li se primát novosti, je zřejmé, že se o svou pověst nebude muset – právem – obávat jen plagiátor, ale – neprávem – i zodpovědný humanitní vědec. Vždyť co jiného dělá, než že převypravuje již jednou řečené? Navíc je patrné, že opakování tkví v historickém i ideovém jádru humanitních věd: podle Platónova Sókrata je celé poznání rozpomínáním, tedy opakováním a zpřítomňováním toho, co duše zahlédla, než vstoupila do těla. Poznávání a vzdělávání je zvyšlovňováním toho, co víme, aniž bychom si toho byli vědomi. Netřeba tuto teorii přijímat v celém jejím dosahu, abychom ocenili její princip. Stojí na vzhledu, že důležitý typ poznání nespočívá ve „sběru“ novinek, ale v porozumění a rekonfiguraci toho, co již bylo řečeno, myšleno či umělecky vyjádřeno. To je ostatně jediná podoba novosti, která je nám coby duchovním bytostem přístupná. Život není jen před námi, k čemuž poukazují „novinky“, ale

z velké části byl již odžit. Výkon humanitního vědce netkví v tom, že překračuje opakování směrem k invenci, ale že původně dané nabourává nezvyklým opakováním, aby staré, které se tím ocitá pod tlakem, vydalo (podmíněně) nové možnosti.

Název přednášky C: „Kritické myšlení“ v ohrožení, nebo ohrožením?

Dennodenně se vzájemně vyzýváme ke „kritickému myšlení“. Zní to osvícenecky a s duchem osvícenství to skutečně souvisí. Než se zaměřím na důležité podobnosti, nelze pominout stěžejní rozdíly. Zatímco Immanuel Kant nabádal k tomu, aby se člověk odvážil myslet bez cizího vedení, a tím se vymanil z nesvéprávnosti, vyzývají hlasy z médií i univerzitních aul, abychom si ověřovali informace. Příznačné navíc je, že Kant nehovoří o „kritickém myšlení“. Důvodem může být, že se (nejen) z hlediska jeho filosofie jedná o pleonasmus. Neexistuje myšlení, které by nebylo kritické, a tedy nečinilo distinkce. Je-li podle Theodora Adorna důležitým úkolem filosofie svádět boj s klišé, je na místě upozornit, o jak pochybné spojení se jedná. „Kriticky myslet“? Nestačí myslet? Problematičnost našeho soudobého osvícenství se zrcadlí i ve výzvě samé. Lze sice stěží namítat něco proti ověřování, to však neznamená, že má jen kladné dopady na společnost. Ostatně i Kantovo *Sapere aude!* se mnohým současníkům jevilo jako rozvratné. Sám Kant se neobhajoval: je samozřejmé, že bude-li jeho smělá výzva naplněna, je duchovní přerod, který povede k hluboké společenské proměně, nevyhnutelný. V současnosti jsme pozbyli cit pro ambivalentnost a zpochybnit hodnotu „kritického myšlení“ se jeví jako (občanská) svatokrádež. Jenže na některé problematické důsledky demokratizace kritického myšlení není potřeba zvláště upozorňovat, jsou příliš patrné. Zrcadlí se třeba v tomto rozporu: neustále se vyzývá ke sjednocování společnosti; ovšem výzva ke „kritickému myšlení“ nemůže sjednocovat. Občané si své informace neověřují vědecky, tedy podle metody, na níž panuje základní shoda. Hodnotí dle svých schopností, a je proto nepřekvapivé, že dospívají k rozmanitým závěrům, o nichž jsou navíc vášnivě přesvědčeni. Vždyť k nim *sami dospěli* – a máloco dodává takovou legitimitu jako vlastní zkušenost hledání pravdy. Přírozeným následkem výzvy k tomu, abychom se nespolehali na vedení druhého (podle Kanta nemáme věřit knězi ani lékaři), je navíc obecná nedůvěřivost. Ta přitom svádí k formulaci konspiračních teorií. A vyzýváme-li jako lék „kritické myšlení“, jsme slepí vůči jeho dialektickému propojení s konspiračními teoriemi. Konspirace nejsou jeho opakem, ale jedním (a jistě ne jediným) důsledkem. Nárok spjatý s „kritickým myšlením“ není pomýlený, ale není nevinný, natož neproblematizovatelný.